

**Андрущенко Т. В.**  
доктор політичних наук, старший науковий співробітник, Інститут вищої освіти НАПН України (Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

### **ПОЛІТИЧНА ОСВІТА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПОЛІТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ**

*Досліджено феномен політичної освіти, як важливий засіб соціалізації особистості, її інтеграції в політичну систему, формування рис громадянськості, що передбачає засвоєння чинних норм політичного життя, політичних ідеалів та цінностей, способів політичної взаємодії.*

**Ключові слова:** політична освіта, демократичні політичні цінності, цивілізаційні орієнтири молоді.

Формування цивілізаційних орієнтирів молодих українських громадян постає одним з ключових завдань процесу політичної соціалізації, в якому вища школа відіграє гранично важливу роль.

Так, вища школа здійснює як пряму, так і латентну політичну соціалізацію. Пряму – завдяки організації інформаційного процесу з вираженою ідеологією (вивчення суспільно-гуманітарних дисциплін, виховні, патріотичні заходи тощо). Латентну – через організацію інтерактивних процесів, завдяки яким засвоюються соціальні ролі та форми поведінки. В такий спосіб вища школа сприяє формуванню когнітивної компоненти політичної соціалізації.

Важливим засобом соціалізації особистості, її інтеграції в політичну систему, формування рис громадянськості, що передбачає засвоєння чинних норм політичного життя, політичних ідеалів та цінностей, способів політичної взаємодії є політична освіта. В такому значенні політичну освіту можна визначити як громадянську освіту.

Ми наголошуємо на важливій ролі політичної освіти у формуванні ціннісного контексту політичної соціалізації особистості, адже метою політичної освіти молоді є формування й поширення знань про те, що є спільним для усіх членів суспільства у їх розумінні справедливості, порядку, свободи, рівності, участі тощо. Політична освіта має виконувати функцію трансляції новим поколінням оптимальних способів суспільної взаємодії, використовуючи світові здобутки та зберігаючи автентичні традиції української культури.

Важливим завданням політичної освіти є підвищення громадянської компетентності і відповідальності молоді. Використовуючи різні форми політосвіти, слід культивувати фундаментальні цінності й принципи демократії, мотивувати до участі у розв'язанні значущих суспільно-політичних проблем.

Головною передумовою для здійснення такої роботи, як зазначає Брегеда А. Ю., має стати створення в Україні системи демократичної політичної освіти населення із залученням найбільш компетентної і демократично заангажованої частини наукової, педагогічної та управлінської інтелігенції; системи, що вже існує в усіх демократичних державах. Без цього неможливо забезпечити нормальний процес політичної соціалізації та формування громадянської свідомості. Створюючи таку систему, слід урахувати як досвід країн з розвинутою демократією, так і специфіку громадсько-політичного буття в Україні, що потребує реалізації в політичній освіті таких засад:

- пропаганди національної та соціальної толерантності як єдиної можливості уникнути соціального вибуху й громадянської війни за умов тяжкої соціальної кризи;

- утвердження свободи як абсолютної й неминущої цінності, в ім'я якої суспільство здатне пережити труднощі посттоталітарного розвитку;

- руйнування психологічного стереотипу “засвоєної безпорадності”, пов'язаного з переконанням, що нормальне життя можливе тільки “десь там”, а ми приречені на жалюгідне периферійне животіння, залежне від благодійності багатого Заходу;

- створення іміджу української держави як спільного дому для всіх, хто в ньому живе, відкритого для всебічних контактів усім цивілізованим країнам, але насамперед — своїм найближчим сусідам, від миру в домі котрих залежить мир і в нашому власному домі [1].

Ефективність і результативність самореалізації молоді великою мірою обумовлена її політичною освіченістю. Політичні знання потрібні молоді для розв'язання проблем громадського життя, захисту своїх інтересів.

Специфіка політичної освіти молоді в Україні полягає в тому, що вона має бути спрямована не лише на відтворення демократичних цінностей в суспільстві, а й на формування нової системи громадянських цінностей.

Коли в суспільному житті бракує демократизму, політична освіта сама здатна стати чинником розширення демократії.

На жаль, в Україні бракує суспільного замовлення на політичну освіту молоді. Часто політичну освіту обмежують лише патріотичним вихованням, яке іноді розуміють досить специфічно. Щоби політична освіта відповідала соціальним вимогам, вона має бути систематичною й фаховою, спиратися на наукову розробку принципових питань. Політична освіта має допомогти молоді звільнитися від таких пережитків тоталітарної свідомості, як невіра у власну соціальну значущість, нехтування власною і чужою гідністю, свободою, схиляння перед владою, нерішучість тощо. З іншого боку, усіма доступними засобами варто формувати толерантність, політичну коректність, зацікавленість молоді людини у демократичних змінах в державі, виборчу активність, відповідальне і поважливе ставлення до результатів виборів.

Виразенням творчої активності є участь студентів у громадському житті. Як складова політичної культури та освіти, така участь означає використання юнаками і дівчатами „простору” та ресурсів для самостійного розв'язання проблем їх повсякденного життя. Наслідком цього має бути формування молодих людей як критично мислячих, небайдужих і відповідальних особистостей, що вміють висувати конструктивні пропозиції, поступове позбавлення їх споживацької звички вважати, що їхні проблеми за них має вирішувати хтось інший.

Освіта, як соціальний інститут, виконує когнітивну, соціалізуючу і виховну функції. Отже, політична освіта не повинна обмежуватися лише наданням теоретичної підготовки і практичних навичок. Важливу роль має політичне виховання. Політичне виховання має бути спрямоване на формування у молодих громадян

активної позиції в політичній сфері, на розвиток громадянської активності в реалізації соціальних, політичних інтересів, участь у функціонуванні інститутів безпосередньої демократії.

У процесі політичної освіти і політичного виховання особливого значення набуває формування органічного зв'язку політичних знань, переконань і почуттів. Слід враховувати, що політичні почуття у молоді виконують роль психологічних чинників, які сприяють ставленню особистості до політичних явищ, їх наслідків; формуванню ціннісних орієнтирів; виникненню мотивів політичної поведінки, емоційних форм саморегуляції, самооцінки, дій особистості. Сприяючи соціалізації молоді, політична освіта має навчати її рольовим моделям політичної поведінки [2].

Формування політичної свідомості, самореалізація можливостей молоді пов'язані з відродженням нації, демократизації і гуманізації суспільства, поглибленням самоуправління.

Для формування національної самосвідомості необхідне засвоєння молоддю своєї етнічної спільності, національних цінностей, відчуття причетності до розбудови національної держави, патріотизм, що сприяє утвердженню власної гідності, внутрішньої свободи, гордості за свою землю.

Перетворення України на сучасну демократичну, економічно й технологічно розвинену державу формує особливі вимоги до особистості молодої людини. На наш погляд, сьогодні вона повинна володіти такими ключовими якостями, як: соціальна мобільність, що передбачає швидку адаптацію до мінливих умов життя, вміння орієнтуватися в економічній, соціально-політичній обстановці, зберігаючи свою світоглядну позицію, гуманістичні ідеали та цінності; високу соціальну активність, що характеризується цілеспрямованістю, підприємливістю, прагненням до пошуку нового та здатністю знаходити оптимальні вирішення проблем у нестандартних ситуаціях; здатність самостійно приймати рішення, постійно розвивати свій інтелект і професійні якості; наявність духовно-моральних орієнтирів на основі усвідомлення того, що в житті існують речі, значно цінніші, ніж матеріальні, практичні і прагматичні; сформовану громадянську свідомість, що означає бути законослухняною, соціально відповідальною, з розвиненим почуттям внутрішньої свободи та власної гідності, здатною до об'єктивної самооцінки та конкуренції з іншими людиною; національна свідомість українського громадянина – бути патріотом, що обстоює збереження єдності України та її розвиток; розуміння стратегічних орієнтирів розвитку суспільства та діяти відповідно до цих орієнтирів; готовність до виконання різних соціальних ролей (сімейних, професійних, громадянських тощо) [3].

Осмисленість буття молодою людиною в умовах трансформаційного суспільства означає не тільки участь у різних соціальних процесах, а й готовність конструювати й реформувати соціальну реальність, що має проявлятися у високій соціальній активності як головній складовій особистості нового типу.

Вища освіта має сприяти самоорганізації молоді, її інтеграції в політичне життя й глобальний світ, стимулювати зацікавленість у демократичних змінах, а

також усвідомлення відповідальності за майбутнє держави.

#### Список використаних джерел

1. Брегеда А.Ю. Основиполітології: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / А.Ю.Брегеда. – К.: КНЕУ, 1999. – 108 с.
2. Фліс І.М. Політична активність студентської молоді та її вплив на соціально-економічний розвиток сучасної України / І.М. Фліс. – Автореф. дис. ... канд.політ.н. – К.: Вид-во НПУ ім.М.П.Драгоманова, 2010. – С.13.
3. Савін Є.Є. Зарубіжний досвід державної політики у сфері соціалізації молоді / Є.Є.Савін // зб. наук. Праць Донецького державного університету управління. – Донецьк: ДонДУУ, 2013. – С.101-109.

#### References

1. Breheda A. Yu. Osnovy politolohiyi: navch.-metod. posibnyk dlyasamost. vuvch. dysts. / A. Yu. Breheda. – K.: KNEU, 1999. – 108 s.
2. Flis I. M. Politychnaaktyvnist' student's'koyimolodi ta yivplyvynasotsial'no-ekonomichnyy rozvytok suchasnoyi Ukrainy / I. M. Flis. – Avtoref. dys. ... kand.polit.n. – K.: Vyd-vo NPU im.M.P.Drahomanova, 2010. – S.13.
3. Savin Ye. Ye. Zarubizhnyy dosvid derzhavnoyi polityky u sferi sotsializatsiyi molodi / Ye. Ye. Savin // zb. nauk. Prats' Donets'koho derzhavnoho universytetu upravlinnya. – Donets'k: DonDUU, 2013. – S.101-109.

*Andruschenko T. V., Doctor of Political Sciences, Senior Research Fellow, Institute of Higher Education NAPS Ukraine (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com*

#### Political education as a factor in the formation of democratic political values among the youth of modern Ukraine

*Fenomen politychnoyi studii osvity i obrazovannya, yak vazhne sredstvo sotsializatsiyi lichnosti, ee intezratsiyi v politychnuyu systemu, formirovaniye chert grazhdanstvennosti, chyto predpolagaet usvoeniye deystvuyushykh norm politychnoyi zhizni, politychnykh ideyalov i tsvennostey, sposobov politychnogo vzaimodeystviya.*

**Keywords:** political education, democratic political values and civilizational and marks youth.

*Андрущенко Т. В., доктор политических наук, старший научный сотрудник, Институт высшего образования АПН Украины (Киев, Украина), gileya.org.ua@gmail.com*

#### Политическое образование как фактор формирования демократических политических ценностей в молодежной среде современной Украины

*Исследован феномен политично и образования, как важное средство социализации личности, ее интеграции в политическую систему, формирование черт гражданственности, что предполагает усвоение действующих норм политической жизни, политических идеалов и ценностей, способов политического взаимодействия.*

**Ключевые слова:** политическое образование, демократические политические ценности, цивилизационные ориентиры молодежи.

\* \* \*

УДК 947.7+929

**Деревінський В. Ф.**

доктор історичних наук, доцент, професор кафедри політичних наук, Київський національний університет будівництва і архітектури (Україна, Київ), vasyldr@ukr.net

#### РЕЛІГІЙНІ, КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІ ТА ВІЙСЬКОВІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ У 1990–1991 РР.

*Метою статті є висвітлити діяльність Львівської обласної ради першого демократичного скликання, обраної 1990 р., зокрема щодо вирішення релігійного, культурно-освітнього та військового питань. Хронологічне обмеження статті 1990–1991 рр. обумовлене тим, що саме в перші роки своєї каденції Львівська обласна рада здійснивала інтенсивну діяльність із реалізації означених аспектів. Методологічною основою дослідження послужив конкретно-історичний, порівняльний та історико-аналітичний методи. Використано принципи об'єктивності, історизму, базиснофакторності. У висновках зазначено, що Львівська обласна рада першого демократичного скликання започаткувала низку різноманітних прогресивних реформ, що були*